

KUŽIŠ ?!

LIST ZA MLADEŽ - 29. STUDENOGA 2013. - BROJ 73

IZDVAJAMO:

PREDSTAVLJAMO:
1.f u subotičkoj
gimnaziji – 4-5

TEMA:
Hrvatska
mladež u
Golubincima – 7

REPORTAŽA:
Razglednica iz
Londona – 8-9

GLAZBA:
Žanamari &
J'Animals – 21

FOTO MJESECA

Snješko kerić

KUŽIŠ ?!

List je besplatan

Osnivač:

NIU »Hrvatska riječ«

Nakladnik:

NIU »Hrvatska riječ«

Trg cara Jovana Nenada 15/II
24000 Subotica

Za nakladnika:

Ivan Karan

Urednik izdanja:

Davor Bašić Palković

Suradnici:

Ana Ivković, Ivan Kovač,
Ivana Rudić, Nevena Balažević,
Donna Diana Prčić,
Maja Brustulov

Lektura:

Nikolaj Vasiljčuk

Korektura:

Mirko Kopunović

Tehnički prijelom:

Thomas Šujić, Jelena Ademi

Fotografije:

Antonija Sudarević, Vedran Jegić

E-mail:

kuzis07@gmail.com

Web:

www.hrvatskarijec.rs

Tisak:

»Rotografika« d.o.o. Subotica

List izlazi uz potporu
Tajništva za kulturu i javno
informiranje Autonomne
Pokrajine Vojvodine,
kao i uz povremenu potporu
Ministarstva kulture
Republike Srbije

Ana Ivković

Dragi dnevniče...

Zaviriti u nečiji dnevnik svima se čini privlačnom idejom, pa i onima najpristojnijima. Moramo priznati kako svi pomalo patimo od želje za zabadanjem nosa u tuđe živote, makar se to trudimo izbjegavati. Pristup nečijem dnevniku odaje nam najdublje misli, ideje i namjere kakve ne možemo otkriti ni iz jednog trača. Mnogi dnevници poznatih umjetnika, znanstvenika i javnih osoba otkrivaju nam svoje autore kakvim ih nismo mogli upoznati iz njihova djelovanja i stvaranja. No, dnevници sigurno govore puno više od samog teksta koji je napisan. Discipliniranost Tomasa Edisona čita se i iz njegovih urednih bilježaka i popisa obveza u dnevniku, kao i kaotičnost misli i rastrojenost Marilyn Monroe na stranicama njezina dnevnika koji otkriva nesrazmjernost između osmijeha na fotografijama i unutarnje praznine i razočaranja. Stranice dnevnika pohranile su i prve nacрте priča i romana mnogih pisaca, kao i skice mnogih izuma, slika i crteža značajnih znanstvenika i umjetnika.

U našem društvu koje voli senzaciju, romani pisani po uzoru na dnevničke dobro prolaze. Tako će naslovi koji spajaju tajni dnevnik i ime neke povijesne ličnosti, poput Ane Boleyn, ili ime običnih likova sličnih nama, poput klasika tinejdžerske literature Andriana Mola, uvijek plijeniti pozornost čitatelja. Likovi koje danas očekujemo nisu uzvišeni i nepogrešivi, nego ljudi slični nama, likovi čije strahove i slabosti i sami možemo razumjeti, a u dnevnicima nam se često upravo takvima predstavljaju. Pratimo ih iz dana u dan i pristajemo na to da gledamo njihovim očima. Iako nam se njihovi postupci ne sviđaju, lakše nam je razumjeti ih, nego ljude s kojima živimo, jer smo ušli u njihov svijet i promatramo iz njihove perspektive.

Jedan od najpoznatijih dnevnika je sigurno »Dnevnik Anne Frank«. Ova djevojčica u svom je dnevniku tražila prijatelja kome će povjeriti sve ono što nije imala s kime podijeliti. Nije mogla ni zamisliti kako će se njene bilješke čitati u cijelom svijetu, prevoditi na razne jezike i ući u školske čitanke. Na prvim stranicama svog dnevnika piše: »Čudno mi je pomisliti kako bi netko poput mene mogao voditi dnevnik, a ne samo zbog toga što to nikad nisam činila, već zato što mi se čini da ni mene – ni bilo koga, uostalom – neće zanimati povjeravanja jedne trinaestogodišnje učenice. Pa što onda? Želim pisati, ali više od toga iznijeti na vidjelo razne stvari koje leže duboko u mom srcu.« Papiru je povjerila svoje misli, prepričavala svakodnevne događaje i na njemu ostavila svjedočanstvo ratnih zbivanja iz oka židovske djevojčice. Na početku svog dnevnika spominje poslovicu »Papir podnosi više nego ljudi«. Tada, dok su stranice njenog dnevnika još odisale nadom i bezbrižnošću, nije mogla niti zamisliti koliko će njen papir morati podnijeti. Ipak, u tim najtežim trenucima, dnevnik je tu da s njime podijeli taj teret.

Osim ovih poznatih i »velikih« dnevnika, toliko je onih skrivenih, ispisanih malim događajima, koji su za njihove pisce bili sve. Pisani redovito svaki dan ili tek na poticaj nekog važnijeg događaja, svi oni su jedinstveni i sadržavaju u sebi tek dio osobe koja ih je pisala. Koji god sve razlozi poticali ljude na pisanje dnevnika, jedan od njih je sigurno i ovaj: odgovoriti na izazov i zamisliti sebe kao junaka, a svoj život kao priču.

POSJET 1. F U SUBOTIČKOJ GIMNAZIJI »SVETOZAR MARKOVIĆ«

NOVI hrvatski odjel

S učenicima ovoga odjela razgovarali smo o prvim srednjoškolskim mjesecima

Lijepo je doznati kako prvaši subotičke Gimnazije »Svetozar Marković« koji su upisali smjer na hrvatskom nastavnom jeziku (1. f) nalaze izvor radosti u svom opredjeljenju. Motivirani su još i više, jer više njih privlači nastaviti studij u Zagrebu ili Osijeku. Ima i onih koji su željeli, a nisu imali prilike pohađati hrvatski odjel u osnovnoj školi, te upisom u ovaj odjel mogu ostvariti svoje ambicije. A evo što sami kažu o prvim gimnazijskim mjesecima i daljnjim planovima...

Ana Dulić: »U početku me je bilo malo strah jer sam čula iz priča kako je ovo jako teška škola. Međutim, uvjerila sam se kako nije tako teško kao što se čini, sve je vrlo moguće postići. Išla sam u osnovnoj školi osam godina na hrvatskom jeziku i onda sam željela nastaviti školovati se na hrvatskom jeziku. Ne znam čime bih se željela baviti kasnije, tako da je to još jedan razlog zašto sam upisala baš ovaj opći smjer.«

Majda Stantić: »Dobro je, malo je teško, ali snalazim se. Većinom su dobri profesori. Osnovnu školu sam pohađala na hrvatskom jeziku, planiram i na fakultet u Hrvatsku i onda mi je bilo logično upisati se u hrvatski odjel. Željela bih studirati stomatologiju ili matematiku u Zagrebu.«

Lara Lozo: »Stariji učenici su govorili kako je gimnazija strašna, ali zaključila sam da to nije istina, ako se dovoljno uči. Poslije gimnazije željela bih upisati Fakultet dramskih umjetnosti, ali još nisam odlučila gdje ću studirati.«

Maja Andrašić: »Sviđa mi se ovdje, gradivo je malo teško, ali treba samo učiti i slušati na satima. Smatram kako je u gimnaziji obrazovanje opširnije nego u drugim srednjim školama. Planiram dalje na Dramsku akademiju u Osijeku i ovaj mi smjer pomaže u tome, jer onda neću morati polagati razliku.«

Slavko Raca: »Profesori su malo strogi. Išao sam u osnovnu školu u Novom Žedniku, ali na žalost tamo nema hrvatskog odjela. Sviđa mi se ovdje i društvo je odlično, a želio bih postati doktor. Htio bih studirati u Zagrebu.«

Luka Temunović: »Očekivao sam da će biti teže. Upisao sam se u hrvatski odjel jer bih volio probati nešto novo. Poslije gimnazije bih želio otići na Medicinski fakultet ili za turističkog vodiča u Zagrebu ili Osijeku.«

Stefan Branković: »Društvo je odlično, predmeti su malo teži. Volio bih upisati elektrotehniku. Nisam išao u hrvatski odjel u osnovnoj školi, ali sviđa mi se ovdje.«

BOJANA BRDARIĆ, ČLANICA DRAMSKE SEKCIJE KPZH »ŠOKADIJA« IZ SONTE

Od šaptačice do glumice

Sedamnaestogodišnja Bojana Brdarić iz Sonte djevojka je koja vas osvaja umiljatošću. Polaznica je srednje Ekonomske škole u Somboru, usmjerenje trgovine, a od prije dvije godine je i članica dramske sekcije KPZH »Šokadija« iz Sonte. Sićušna, uvijek nasmijana, ali i ugodno energična, pravi je dobri duh ove složne ekipe. Za početak se prihvatila vrlo odgovorne, ali nevidljive dužnosti šaptačice, glumci kažu najbolje otkako su na daskama. U najnovijoj predstavi »Novi knez nije knez« po prvi je put uplovila i u glumačke vode.

KUŽIŠ?!: Prije godinu i pol dana postala si članica »Šokadijine« dramske skupine. Počela si kao vrsna šaptačica, kako si se primila te dužnosti?

Svaki se put nasmijem kad pomislim na taj spontani događaj. Redatelj svih dosadašnjih predstava Ivan Andrašić pozvao me je da se priključim dramskoj skupini. Malo me je zbunio ali, ne znam zašto, pristala sam. Pomislila sam kako gluma ne ide uz moju osobnost, kako sam prethi i odveć povučena, pa me je najednom uhvatio strah od javnih nastupa. Ipak sam se priključila probama. Postala sam dio tehničke ekipe. U svojstvu šaptačice privikavala sam se na režim rada ove homogene ekipe. Veliko olakšanje bilo mi je to što sam spoznala da ću biti nevidljiva za publiku. Ekipa me je otprve prihvatila, bez obzira na dobne razlike. Jako su mi godile pohvale iskusnih

glumaca poput Fehera, Lukića, Zeca, svi su govorili kako sam odlična šaptačica, a redatelj je, mislim, bio izuzetno zadovoljan mojim radom, što je u više navrata i istaknuo.

KUŽIŠ?!: U novoj predstavi izlaziš i pred publiku. Kako je došlo do toga?

Dramska skupina ove godine obilježava 10 godina rada, pa smo za našu vjernu publiku postavili malo izmijenjenu prvu autorsku predstavu »Novi knez nije knez«. Za mene iznenadno, dobila sam ulogu sesoske tračare i tako probijam led na daskama. Uloga se razilazi s mojim karakterom, ali gluma je gluma, pa sam se baš uklopila. Sada uživam u svojoj ulozi. Spoznala sam kako na pozornici mogu biti sve ono što u realnom životu nikada nisam bila.

KUŽIŠ?!: Kakva je razlika između rada na daskama i iza zastora?

Zbilja, ne mogu se izjasniti, imam premalo iskustva u kazališnoj djelatnosti. Redatelj mi kaže kako se dobar šaptač rađa, isto kao i dobar glumac. Ja mislim da je i za jedno i za drugo potrebno puno rada i predanost onom što radite. I, opet kako redatelj kaže, puno, puno razmišljanja. Predstava, koliko god ovisila o glumcima, bez adekvatne i pravodobne reakcije šaptača može biti osakaćena. Dobar šaptač mora u svakom trenutku pratiti tekst, ali istodobno i zbivanja na pozornici, kako bi u

slučaju potrebe pomogao glumcu. Glumci su, opet, puno sigurniji kad znaju da imaju dobrog šaptača i to je ta međusobna povezanost, to je ono što nam redatelj uvijek ističe – svi ovisimo jedni o drugima, nitko ne može opstati kao pojedinac, mi smo ekipa!

KUŽIŠ?!: Očito si dobro uskladila rad u sekciji sa školskim obvezama. U lipnju ćeš maturirati, što planiraš poslije?

Pa, preda mnom će se pojaviti nove obveze i odgovornosti. Nadam se da ću uspjeti nastaviti s obrazovanjem, volim svoju struku i željela bih se u njoj usavršiti do kraja. Namjeravam upisati četvrti stupanj trgovinske, a potom Visoku poslovnu školu, vjerojatno u Novom Sadu ili u Zagrebu. Nadam se da će mi se planovi ostvariti, jedino je potrebno uložiti puno truda i vremena kako bih uspjela.

KUŽIŠ?!: Planovi za budućnost?

Kako sam već rekla, željela bih završiti školu i tako sebi omogućiti bolju priliku za upošljavanje. Željela bih i dalje ostati u »Šokadijinoj« dramskoj sekciji, tu sam našla sebe. Dramska skupina mi je, mogu slobodno reći, znatno pomogla, uz pomoć ovih dragih ljudi bitno sam poboljšala svoju komunikaciju sa svima. Ova mi je ekipa druga obitelj i nadam se da ćemo se i dalje družiti.

Maja Andrašić

HRVATSKA MLADEŽ U GOLUBINCIMA

Tambure, maskenbali i nogomet

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Tomislav« iz Golubincina osnovano je 2002. godine i danas ima oko 150 aktivnih članova. Prošle su godine obilježili 10 godina postojanja društva. Golubinački su tamburaši poznati kako u Srijemu tako i u drugim krajevima Vojvodine, pa i Hrvatske. Broje oko 25 članova, a od lipnja je otvorena i škola tambure za djecu koja su se odazvala u lijepom broju i redovito dolaze na probe. Pokraj tamburaške sekcije, mladi su aktivni i u folklornoj sekciji koja se svake godine predstavlja na godišnjim koncertima hrvatskih udruga diljem Srijema. Kroz folklor mladi sa svojim starijim članovima njeguju svoje običaje i čuvaju ih od zaborava.

Mačkare

Ipak, ono najznačajnije po čemu se Golubinci i prepoznaju jesu upravo njihove Mačkare. Za Golubinčane se kaže kako su dobri ljudi i da vrijedno rade, ali da postoje tri dana kada se cijelo selo opusti. Ta su tri dana upravo premundureni dani, tj. dani maškara, dani radosti i ludovanja i vreme kada je sve dopušteno. Golubinčani svoje maske izrađuju samostalno i njihova kreativnost, oplemenjena ručnom izradom, dolazi do punog izražaja.

Prvog dana Mačkara mladi organiziraju bal pod maskama u župnim prostorijama. Na bal pozovu i svoje prijatelje iz ostalih dijelova Srijema i do dugo u noć uz zvuke tambure druže se i zabavljaju. Golubinčani se mogu pohvaliti kako su živjeli s piscem i skladateljem tamburaške glazbe Ilijom Žarkovićem. Kako on više nije s nama, njegovi Golubinčani svake godine organiziraju manifestaciju »Večeri i noći Ilije Žarkovića Žabara« pod pokroviteljstvom HKPD-a »Tomislav« i MZ Golubinci, gdje se prisjećaju nje-

Tamburaši

Folklorci

Na susretu mladih

gova života i djela. Dramsko-recitatorska sekcija također je zastupljena u HKPD-u, a na manifestaciji posvećenoj Iliji Žarkoviću recitiraju njegove najpoznatije pjesme.

Mali nogomet

Sportsko-malonogometna sekcija je jedna od najuspješnijih sekcija u HKPD-u »Tomislav«. Svake godine u Golubincima se organizira turnir u nogometu za hrvatsku mladež iz Srijema, a također tijekom godine Golubinčani budu gosti na turnirima koje organiziraju druge hrvatske udruge iz Srijema. Od svih hrvatskih udruga, Golubinčani se mogu pohvaliti kako su odnijeli najveći broj pehara i pobjeda, jer važe za jednu od jačih nogometnih ekipa.

Mladi su također aktivni i u tamošnjem crkvenom životu, te pomažu velečasnom Vjekoslavu Luliću, pogotovo na obilježavanju spomendana njihova crkvenog zaštitnika svetog Jurja. O aktivnostima mladih, voditeljica škole tambure za djecu *Anita Žanić* kaže: »Mladi su u posljednje vrijeme rasuti na više strana - posao, fakultet, škola. Ali druženja i manifestacije koje organiziramo u sklopu HKPD-a uvijek nas okupe. Od nedavno smo organizirali i zbor mladih, tako da smo se počeli i u crkvi više okupljati.

Susreti mladih su također jedna od naših 'destinacija' okupljanja, kako u Srijemu i Vojvodini, tako i u Hrvatskoj. Bili smo domaćini već dva puta susreta mladih, a svake godine smo i domaćini turnirima u malom nogometu. Napomenula bih još kako mladi svake godine organiziraju i veliki tulum za mlade koji bude poslije ponoćne mise, a organiziramo i posebni bal pod maskama koji okupi veliki broj mladih iz cijelog Srijema.«

Ana Dujić

Razglednica iz Londona

Zaljubljena sam u mnoga mjesta na kojima nikada nisam bila, ali u London nikada nisam bila zaljubljena. Kiša, kraljevska obitelj, drski Englezi koji stoje mirno u redovima, zgrade koje podsjećaju na doba o kojem je pisao Charles Dickens i na kraju siroče koje me je dovelo do suza i u tiskanom i u snimljenom izdanju »Olive-

ra Twista«. Uz sve te ogromne razloge da nikada ne posjetim London, ipak sam ga posjetila. Kada te pozovu u London, ne odbijaš! Kada posjećuješ englesku prijestolnicu s dvjema studenticama engleskog jezika i književnosti i studenticom knjižničarstva, London lako postaje tvoj novi omiljeni grad na cijelom svijetu. Naše je putovanje bilo

svakakvo, ali nikako tipično putovanje u tu kišovitu metropolu. Imale smo svu opremu. Kartu Londona, kartu podzemne željeznice, memorirane sve pristojne fraze za zatražiti pomoć na neodoljivom jugoistočno-europskom naglasku, kišobrane u veselim bojama i znatiželju male djece. A evo nekoliko ključnim dojmova...

**Telefonske govornice
»made in Britain«**

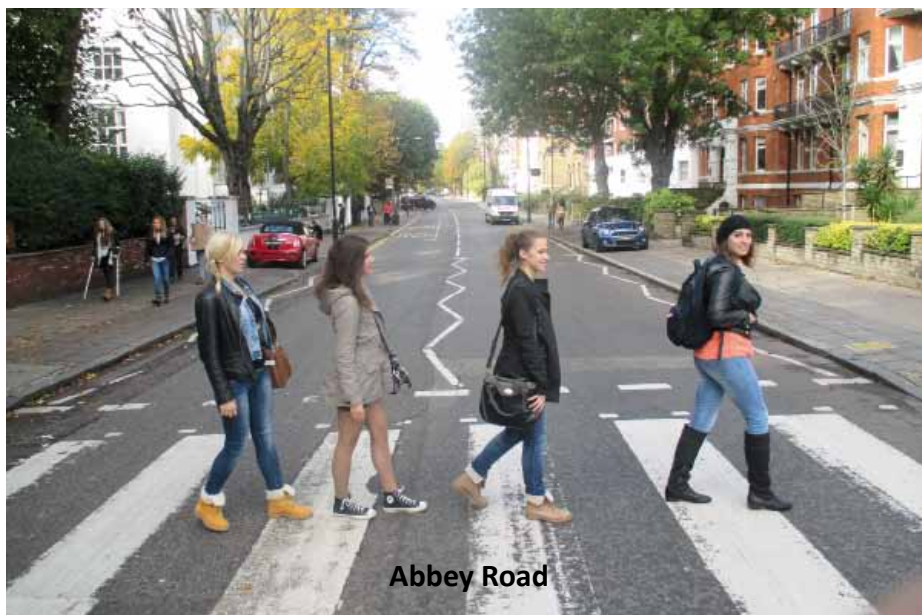

***Kada London posjećuješ
s dvjema studenticama
engleskog jezika i književ-
nosti i studenticom knjiž-
ničarstva, on lako postaje
tvoj novi omiljeni grad na
cijelom svijetu***

Naša novinarka u Camdenu

Abbey Road

Kiša pada samo kada je potrebna

Kišobrani su nam trebali samo jedan dan i to baš onaj dan kada smo se uvjerile kako u Londonu zapravo nikada ne pada kiša, baš taj dan smo se vraćale doma nakon 10 sati lutanja po svim popularnim mjestima, baš taj dan smo izgubile kartu, a s njom i put do hotela. No, kakav bi to bio London da nismo smočile starke!?

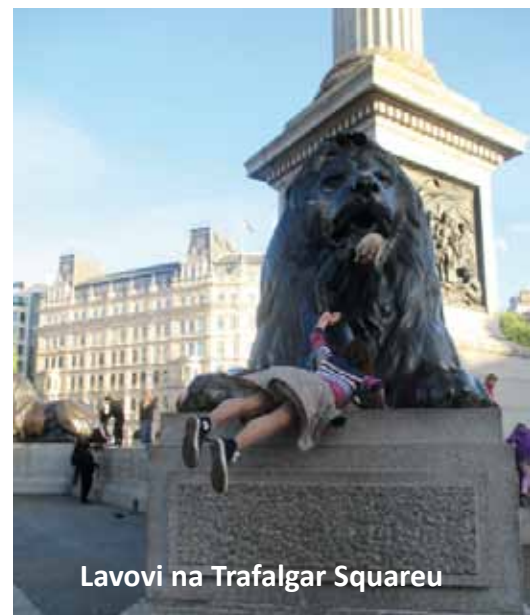
Englezi su najljubazniji i najugodniji ljudi na cijelom svijetu!

Cijelu srednju školu su nas učili o onim stereotipima kako su Englezi zatvoreni,

piju čaj i žive u dvorcima. Možda je problem što nismo srele one što doista žive u dvorcima, ali ovi Englezi koje smo mi upoznale su pristojni, pomoći će ti kupiti kartu na automatu za podzemnu, javljat će ti se s »Good evening, miss!« i oslovljavati te s »pretty lady« ma koliko taj dan umorna bila! I piju pivo poslije pet, a ne čaj. Toliko sam ih zavoljela da bih se ponosila njihovim državljanstvom.

Beatlesi, slikarstvo, shopping

Posjetile smo čuveni Abbey road nakon što smo se slikale s kraljevskom obitelji u Madame Tussauds (to je jedini način da ih

Lavovi na Trafalgar Squareu

dodirneš, izlivena od voska i postavljene u muzeju). Problem je bio što je nas bilo četiri, isto kao i Beatlesa, i nismo imale onog petog da nas slika, pa smo sliku na autentičnom pješačkom prijelazu platile 10£. U National Gardenu smo vidjele originale Mone-ta, Valazqueza, Turnera. Uz ogromnu muku smo se popele na lavove koji čuvaju Nelsona na Trafalgar Squareu. Stajale smo blizu početnog nultog meridijana (Greenwicha), jer se stajanje na njemu plaća 5£. I cjenkale se sa svim prodavačima na Camdenu! Od sada pamtim London po Mary Popins, Ben&Jerry's sladoledu, dobrom humoru i jeftinoj vožnji Double Deckerom!

Ivana Rudić

U muzeju voštanih figura Madame Tussauds

Ispred Big Ben-a

Smartphone era

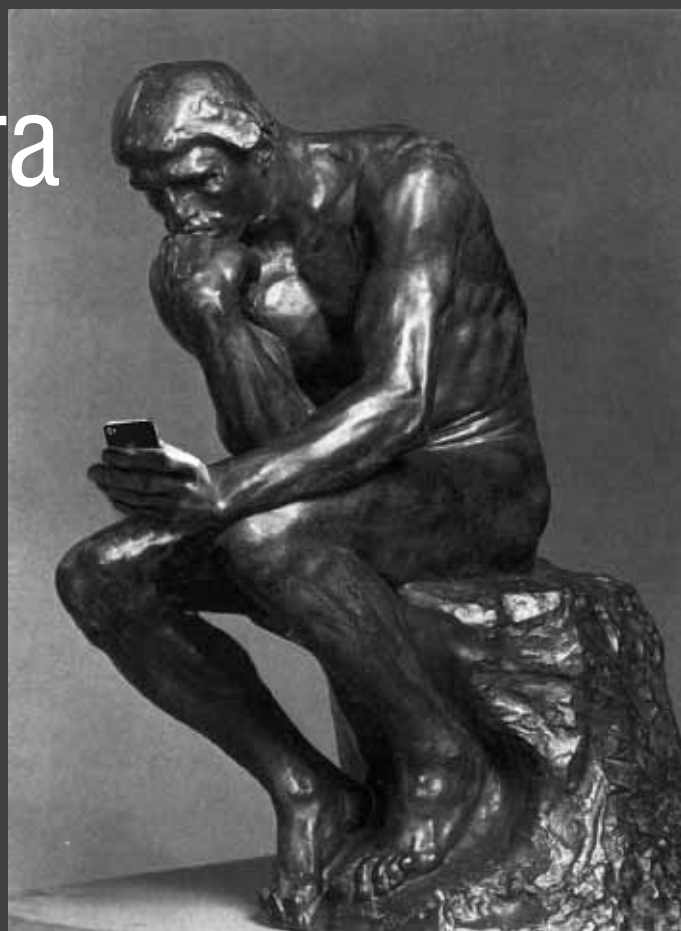
Posjedujete li i vi pametnu igračku? Jesu li vam ruke zaokupirane »scrollanjem«, po novostima najpopularnije stranice današnjice – Facebooka? Možda usput bacite pogled na najnovije vijesti na portalima, a nakon toga se zabavljate uz »skinutu« aplikaciju za igricu. Dobrodošli u 21. stoljeće, koje za mjesec dana slavi svoj 14. rođendan i digitalnu eru. Među svim tehnološkim otkrićima, smartphone (pametni mobitel) je samo jedno u nizu, ali čini se neizostavno – te bi se slobodno moglo reći kako nam je postao dijelom tijela, povezan s našom rukom.

Promjene se osjećaju u zraku. Vrijeme sjedenja na kavi uz ugodni razgovor danas se ne može zamisliti bez povremene provjere mailova ili obavijesti po društvenim mrežama. Jesmo li doista postali toliki ovisnici, ili smo se samo prilagodili novonastaloj situaciji? Vjerujem da se pitate i sami, a dok čitate i ispijate topli napitak pogodan za ovo predzimsko razdoblje, stiže vam poruka na mobitel i ekran svjetluca. Naravno da ćete zastati na trenutak i uključiti se u vaš mali virtualni svijet u kojem carujete skupa s vašim prijateljima. Ništa alarmantno, prihvatite činjenicu da ste dijete rođeno u suvremenom dobu, a da uz to dolazi i prekomjerno tipkanje po »touchscreenu«.

Anglicizmi i multitasking

I nije samo vidna činjenica o korištenju mobitela, uporaba anglicizama je stupila na mnogo veću razinu nego ranije. Smartphone, download, mail, refresh, sms, mms, to su samo neke od riječi koje su ušle preko noći u naš rječnik i koristimo ih u svakodnevnom životu. I zanimljivo je što nam je ta stvar postala najnormalnija i dok pričamo i tipkamo, ne obraćamo pozornost koliko je zapravo svijet globaliziran, a potencijalna mogućnost umanjavanja značaja našeg hrvatskog jezika povećana sa svakim novim digitalnim razvojem.

Zamislite se na trenutak. Jeste li tužni zbog toga ili vas uopće ne dira? Vjerojatno se ne trudite razmišljati previše o tome i puštate stvari da idu svojim tijekom, ali se taj val sve više širi, a mi smo već daleko od obale. Tehnologija je do te mjere napredovala u posljednjem desetljeću da danas možemo uspostaviti vezu u roku od par sekundi i razgovarati preko oceana. Dok hodamo ulicom, preko Skype aplikacije obavljamo video razgovore, usput šaljemo sms poruke i provjeravamo imamo li kakvih novosti na profilu društvene mreže. Još jedna riječ iz voljenog nam engleskog jezika – »multitasking« (obavljanje više radnji odjednom). I sama često dođem u situaciju da me baka dok razgovaramo na Skypeu pita koliko stvari radim u isto vrijeme – u toku priče me zove prijateljica na mobitel, a dok sam s njom na liniji stiže mi obavijest i poruka na Whatsapp aplikaciji. Kažem baki da pričekaj dok objasnim prijateljici kako ću je nazvati ubrzo, a za to vrijeme na drugoj liniji me mama zove na Viber da provjeri jesam li jela. Tipično majčinsko pitanje upućeno djetetu studentu. Ispijam kavu, nastavljam razgovor s bakom preko granice, a ona pokušava razumjeti svijet u kojem živim. Na to baka nadodaje: »Ne znam kako ti, ali meni je dovoljno što se znam priključiti na Skype!«

Prednosti i mane

No, prednosti i mane, obje strane novčića, uključene su u cijeli sustav. Brže se dođe do pojedinih osoba i mogućnosti da se provjeri kad su posljednji put bile na mreži, što su olakšavajuće okolnosti. Čovjek sa smartphonom postaje dostupan u tolikoj mjeri da drugoj osobi bude čudno kad ne dobije brzi odgovor, jer je navikla određenu osobu vidjeti non-stop s mobitelom, kako na uhu tako i s prstima na ekranu. S druge strane, mane su dakako prisutne. Otuđenost u društvu, zatvaranje u virtualni svijet i pad koncentracije zbog nemogućnosti pridavanja ogromnog značaja svakom sadržaju na netu, a kamoli knjigama od 500 stranica. Brzo se živi i sve počinje sličiti bijelom zecu iz »Alise u Zemlji čudesa«, koji neprestano ima osjećaj da kasni. Tako i mi kad koristimo usluge Googlea i svih dostupnih portala. Kako popratiti sve vijesti? Svakog trenutka nastaje nova koju treba popratiti i iščitati kako bi čovjek bio obaviješten. Pogotovo ako si student novinarstva poput mene, nijedna vijest ti ne bi trebala promaknuti, već biti umemorirana. U toj se situaciji čovjek često zapita je li mu 24 sata dovoljno za jedan dan?

Ako ste prepoznali i uvidjeli simptome digitalne bolesti, ne-
mojte se uplašiti jer je to stanje koje je zahvatilo čitav planet. Zadovoljni korisnici će i dalje tipkati, stavljati slike na Instagram i obavještavati nas o svojim dnevnim zbivanjima, a tradicionalniji tipovi će se povući iz utrke i neće obraćati pozornost na fanatike. Mobiteli će se samo još više razvijati, moja će baka pokušavati razumjeti, a na vama je da odaberete – to be or not to be a smart phone addict?

Donna Diana Prčić

O SITNICAMA KOJE NAS ČINE SRETNIM

Pita s avokadom

Evo vrlo brze i nasumične liste stvari koje bi vam mogle postaviti osmijeh na lice u ovim hladnim danima

Topli jesenski dani zamijenili su se dužim noćima, hladnoćom, vjetrom i kišom. Meteorološke najave snježnih padalina (a možda je snijeg već negdje i pao) užasavaju nas i u isto vrijeme podsjećaju da se božićni blagdani bliže. U danima kada nas sunce sve ranije napušta, a sve kasnije nagrađuje svojim prisustvom, teže je ostati pozitivan i optimističan. I općenito, ne samo u jesenskim danima – ljudi teže zaboravljanju lijepih stvari te naginju prisjećanju nelagodnih, ružnih i tužnih trenutaka. Što je sasvim normalno, da se razumijemo, čovjekov je mozak tako konstruiran da pamti loše trenutke kako se oni ne bi više ponovili. Ipak, smatram da, kako bismo svi ostali prisebni u eri tehnologije, iscrpljujućeg radnog vremena te pomahnitalog napretka za kojim na jedvite jade kaskamo, moramo zapamtiti, zabilježiti i prisjećati se lijepih trenutaka, događaja i svih onih sitnica koje nas čine sretnima i time ispunjavati svaki dan.

Evo vrlo brze, nasumične i površne liste stvari koje bi možda uspjele u tome da vam postave osmijeh na lice: zagrljaji članova obitelji, zagrljaji prijatelja, komplimenti od kojih nemate nikakve koristi, ali su ipak komplimenti, ljubomorni pogledi drugih na vaš uspjeh, mačke na internetu, Ellen Degeneres, petica koju nemate pojma kako ste dobili, još uvijek puna tegla Nutelle, magični pronalazak slastica u kući, dobra, ali glupa glazba, smiješni klipovi na YouTubeu, Vines, ukrašavanje sobe na način koji ti želiš, samostalnost, ali na ograničeno razdoblje, besplatno bilo što, igračke u Happy Mealu, koncerti, horror filmovi koje gledaš s društvom, komedije koje gledaš s društvom, filmovi koje gledaš sam uz kokice koje su samo tvoje, kupanje u bazenu dok vani u hladovini voda vri, avokado, pita s avokadom, oblačenje i isprobavanje odjeće, otkaćeno plesanje po kući dok si sam, bebe, mala djeca koja postavljaju vrlo čudna pitanja, pijani i šašavi ljudi, nezainteresiranost

za komentare javnosti i drugih, nebitnih ljudi, uzimanje vremena samo za sebe i obavljanje nebitnih stvari poput prelistavanja starih svesaka i knjiga iz petog ili šestog razreda osnovne škole, psi na internetu, pizza, igre riječima, dobri profesori kojima nije u interesu da ti daju lošu ocjenu, pande, crvene pande, koale, bilo kakva druga vrsta medvjeda, stavljanje šminke bez naročitog povoda, podrška od ljudi koji ti znače ili ne znače, osmijeh drugih ljudi, dobra glazba (pod dobrom glazbom smatram bilo što što ti smatraš dobrim – ako dobrim smatraš novi singl One Direction, samo naprijed, rasturi taj refren! S druge strane, ako dobrom glazbom smatraš klasiku Wolfganga Amadeusa Mozarta, samo naprijed, rock on uz taj valcer!), poljupci, nježnost, dan proveden isključivo na računalo, dan proveden isključivo izvan kuće, kuhanje, čarobne riječi: molim, hvala, oprost, izvoli, kreativnost, različitost, zastupanje svojih prava, stavova, mišljenja i interesa, čaj ili kava (ovisno što preferirate), kolekcionarstvo, veste dok vije snijeg, itd.

Za zadaću, nastaviti listu.

Ivan Kovač

KUŽIŠ ?!

Žanamari & J'Animals

RIZNICA EX-YU POP GLAZBE: SEPTEMBER – »ZADNJA AVANTURA« (PGP RTB, 1976.)

Virtuozna jazz-rock fuzija

Grupa September bila je nedvojbeno najbolji jazz-rock fusion band u ex-Jugoslaviji. Bio je to i prvi pravi super sastav, sastavljen od najvećih glazbenika žanra.

Najbolja ritam sekcija Jugoslavije, Charlie Novak (bas gitara) i Ratko Divjak (bubnjevi), bila je upravo iz ove skupine. Na vokalu je bio moćni Janez Bončina, a za klavijaturama legendarni Tihomir Pop Asanović. Klarinet i udraljke svirao je Braco Doblekar.

Skupinu su osnovali Asanović i Bončina davne 1975. godine. Asanović je koncem 60-ih minula stoljeća svirao orgulje u skupini Generals, a u jesen 1971. prešao u super sastav Dade Topića Time, da bi kasnije u grupi Pro Arte svirao po tadašnjem Sovjetskom Savezu.

Bončina je kao mlad bio u dvojbi - nogomet ili glazba. Odlučio se za glazbu, a prvu grupu oformio je s Tomažom Domiceljom. Početkom 1968. svirao je gitaru u skupini Mladi levi, da bi se kasnije prebacio na vokalista. »Helidon« im 1972. godine objavljuje kulturni singl, tada su se već zvali Srce, sa skladbama »Gvendolina« i »Zlatna obala«.

Po raspadu grupe Srce, Asanović i Bončina ponovno surađuju, ovoga puta u Jugoslavenskoj pop selekciji, pojačani trubačem međunarodnog renomea i iskustva, Petrom Ugrinom.

Prvi album, naslovljen »Zadnja avantura«, sastavljen je od Bončinovih pjesama, izuzev »Ostavi trag«, koju potpisuje s Dadom Topićem.

Svojim nedvojbenim instrumentalnim kvalitetama, postigli su izniman uspjeh na turnejama po SSSR-u, Istočnoj Njemačkoj i Kubi.

Zbog obveza prema Plesnom orkestru RTV Ljubljana grupu napuštaju Ugrin, Novak i Divjak, a u skupinu dolaze gitarist Marjan Maliković, basist Jadran Ogrin (ex - Kameleoni), a povremeno im se priključuje i gitarist skupine Time Vedran Božić.

Grupa dobiva ovacije na BOOM festivalu, a pjesma »Noć kradljivaca« izlazi na singlu kojega objavljuje PGP RTB 1976. godine.

Početkom 1978. odlaze u SAD, gdje uspješno nastupaju po sveučilištima i koledžima.

Snimaju vrsni album »Domo vino moja«, u nešto komercijal-

nijoj maniri, s više rock ugođaja i višeglasnim pjevanjem, inspirirani skupinama Beach Boys i Crosby, Stills, Nash & Young. Sve numere na albumu potpisuju Asanović i Bončina.

Kada su planirali još jedan izlet u SAD, iznenada prestaju s radom. Posljednji nastup imali su u Zenici 5. prosinca 1979. godine. Svirali su: Asanović (klavijature), Bončina (vokal), Doblekar (udraljke), Ante Mažuran (gitaru), Danil Gončev (bas gitara) i bubnjar Tone Domnik.

Bončina, Ugrin i Doblekar nastavili su uspješne solo karijere, a Doblekar i producentsku.

Robert Tilly

SUPERMAN

SUPERMAN: LAZAR MAMUŽIĆ

Gradograditelj par excellence

Lazar Mamužić (01.03.1847. – 25.07.1916.) jedan je od najpoznatijih gradonačelnika Subotice, odvjetnik, zastupnik Ugarskog sabora, čovjek koji je svojom vizijom postavio obrise suvremenog urbanog grada.

Gradonačelnik Subotice bio je od 1884. do 1902. godine ispred Bunjevačke stranke, te su za njegova mandata na sve glavne gradske dužnosti u Subotici došli bunjevački Hrvati. Mihovil Prčić postao je voditelj Siročadskog stola, Josip Antunović gradski fizik, Titus Mačković glavni računovođa, a Josip Kujundžić javni bilježnik. Izgradio je renesansnu reprezentativnu Gradsku kuću 1891./92. godine.

Kao političar se pokazao sposobnim za svoju sredinu, bio je jedan od najuspješnijih gradonačelnika Subotice svih vremena, a dužnost je obnašao do 1902. godine.

Lazar Mamužić svojim je vizionarstvom, zalaganjem i timskim radom pokrenuo gospodarstvo, pridonio razvitku prometa, bio animator prosvjete i kulture.

Današnji izgled subotičkog gradskog središta umnogome je uobičen za njegova gradonačelnikovanja. Zasuta je Rogina bara, koja je odvajala Željeznički kolodvor od grada. Ulaz prema središtu varoši vodio je ulicom koja će izrasti u jednu od glavnih gradskih šetališnih odrednica – Korzo, koji izlazi na glavni trg.

Nakon isušivanja Rogine bare, na tom se mjestu podižu četiri reprezentativne palače: prvo Mamužićeva, pa zatim palača Lajosa Vermesa, Leovića te Ferenc Simegija.

Lazar Mamužić dao je izraditi regulacijski plan grada, započinje postavljanje kaldrme, a od 1891. godine i asfaltiranje ulica te uvođenje kanalizacije. Osvjetljavaju se gradske ulice, prvo petrolejskim lampama, zatim plinskim, te od 1897. godine električnim svjetlom. Od konca 19. stoljeća Subotica dobiva nekoliko javnih objekata, gradi se zgrada Nacionalne kasine (danas Gradska knjižnica), Gradska bolnica, vojarna na Palićkom putu, zgrada stare Kolijevke, crkve sv. Roka i sv. Jurja, salaške škole, vrtići, Željeznički kolodvor...

Među ostalim valja spomenuti kako je Lazar Mamužić bio na čelu jedine subotičke gradske vlasti koja je iscrpno stipendirala subotičku slikaricu Jelenu Čović, prvu akademsku slikaricu u vojvođanskim Hrvatima.

Studirao je pravo u Grazu i Budimpešti. Imao je odvjetnički ured, izabran je 1881. za zastupnika Ugarskog sabora. Kao vješt političar okupio je oko sebe za suradnike poznate stručnjake: arhitekte, pravnike, poljoprivrednike, književnike i umjetnike, te pridonio da grad u to vrijeme doživi procvat u gospodarstvu, prosvjetnom, kulturnom i svakom drugom pogledu.

Za projektanta svoje palače odabrao je gradskog inženjera Titusa Mačkovića, koji je tada već bio poznat po neorenesansnom stilu, kojim je ukrašavao središnju gradsku jezgru.

Grana Mamužićevih bila je čuvena gradska obitelj, Josip i Martin Mamužić bili su među istaknutim građanima koji su za Suboticu uspjeli izboriti povlastice slobodnog kraljevskog grada. Matija Mamužić bio je svećenik, a Augustin političar, koji je prvo podupirao, a kasnije tvrdo kritizirao Lazara.

Na dužnost je stupio zahvaljujući velikoj većini glasova. Na koncu mandata оформio je svoju Demokratsku općinsku stranku, ali nije reizabran, zahvaljujući između ostalog unutarbunjevačkom političkom sukobu.

Nikola Perušić

JEDAN DRUGAČIJI NEW YORK, ILI: IZVJEŠĆE IZ NARODNE KUHINJE

Besplatna gozba za

DAN ZAHVALNOSTI

Gdje je prosječni, ili ispodprosječni Njujorčanin mogao provesti Dan zahvalnosti (28. studenoga), to jest gdje se može dobro najesti, a da ne potroši niti jedan dolar (barem ne iz svoga džepa)? Lampica iznad glave se pali i žitelj New Yorka dolazi do briljantne ideje. Prvo, ide na takozvani banquet u crkvu svetog apostola Pavla u 59. ulici, koji se zapravo održava prije blagdana. Zatim će se lijepo najesti za sam Dan zahvalnosti u crkvi svete Monike, te poslije toga slijedi predbožićna gozba. A tek za Božić čeka ga poseban specijalitet u prezbiterijanskoj crkvi na Petoj aveniji.

Čekaj, što? Zar postoji tako nešto na samom Manhattanu kao što je gozba prije, tijekom i poslije blagdana, pa da joj je cijena još i ravna plaći mladog Rodneyja iz Mučki, čiji je posao bio alarmirati svog brata Delboyja u slučaju da naiđu plavci, posao kojeg je mladi Rodney obavljao vrlo neoz-

biljno, zujeći okolo? Odgovor je potvrđan – postoji. Itekako postoji. Međutim, nije lako doći do te zlata vrijedne informacije. Naime, postoji određeni sustav po kojem se do tih obilnih obroka dolazi, nešto poput kompleksnih formula u matematici. Ali, nećemo o ružnim stvarima.

OBUCITE SE LIJEPO – NOT

Svakog utorka i četvrtka u jedanaest i trideset ej em (AM) Roland i ekipa drugih umirovljenika volontiraju u kuhinji crkve svetog apostola Pavla gdje ispodprosječnim stanovnicima New Yorka nude topli obrok. Roland je vrlo zanimljiva ličnost. Stariji gentleman, u svojim šezdesetima, iz sve snage se trudi udovoljiti svojim gostima. On je tu poslužiti ih, obavijestiti o velikim spomenutim gozbama, te za njima pospremiti. Međutim, postoji nešto vrlo unikatno što se veže uz njega. Ukoliko

ste lijepo obučeni, zalizane kose (iako vas je možda krava zalizala), u Rolandovim očima nećete baš biti poželjni gost. Naime, ovaj stariji gospodin i izvrсни ugostitelj gaji posebne osjećaje prema onima koji izgledaju najsiromašniji, neobrijano i gotovo (ne)podnošljivoga prirodnog mirisa. Je li Roland u pravu kada vrši selekciju između ljudi koji izgledaju siromašno, i onih koji to jesu, ali se doista trude tako ne izgledati? Je li to slučaj i u ostalim narodnim kuhinjama

diljem Manhattana? Pa, pogledajmo sljedeći primjer.

ANONIMNO DRUŠTVO PRVO U REDU

Za sam Dan zahvalnosti ručak se održava u crkvi svete Monike u 79. ulici na Upper East Sideu. U istoj se crkvi održavaju sastanci vrlo popularni među onima veselog duha, koji tu i tamo znaju i pretjerati u svojem veselju. Dakle, riječ je o Dabl Ej (double A iliti AA) skupovima. Što to točno znači ne smijemo vam otkriti, jer prva točka u statutu Dabl Eja pod kojom se pripadnici ove vesele družine zaklinju prilikom inicijacije predstavlja anonimnost, te njeni pripadnici žele ostati anonimni. Ako nemate ideju od kolike je važnosti za određene individue ostati anonimni, pogledajte epizodu Top liste nadrealista pod naslovom »Anonimnost«, ili »Želim ostati anonimni«. No, iz kojeg je razloga bitno znati za tu anonimnu družinu ako već žele ostati anonimni? Pa, zato što ako odete na AA neposredno prije Thanksgiving večere, gdje se by the way dijeli besplatna kava i Oreo kekšići, kasnije ne morate čekati u redu za obrok već ste automatski kvalificirani za ulazak u crkvu na besplatnu bezalkoholnu gozbu. I to bez obzira kako izgledate, odnosno kako ste obučeni. Sounds fun?

Tomislav Perušić

Raja, šalter, intervju - jezično posuđivanje

»Koliko raje i svi na šalteru čekaju intervju!« Vjerujem da na prvi pogled niti jednu riječ u prijašnjoj rečenici niste doživjeli kao nepoznatu ili stranu. No, ni riječ *raja*, ni riječ *šalter*, pa ni *intervju* nisu (bile) hrvatske riječi.

Različiti narodi dolaze u doticaje: kulturne, osvajačke (češće u prošlosti), gospodarske... A kako nam je, uvijek, upravo jezik medij putem kojega ostvarujemo kontakt ti doticaji dovode do toga da neki pojmovi, do tada nepoznati, ulaze u stvarnost, a s pojmom najčešće u jezik ulazi i strana riječ jer jezik primatelj za njega ne posjeduje svoju riječ (sjetite se npr. kimona, sombrero, tekile...). Ti procesi dovode do postojanja **posuđenica**. Tako je riječ *raja* u hrvatski jezik, pod utjecajem povijesnih prilika, ušla iz turskoga, a *šalter* iz njemačkog jezika. Danas smo (a i mnogi veći narodi i jezici) preplavljeni posuđenicama iz engleskog jezika, otkuda potječe i *intervju*.

VRSTE POSUĐIVANJA I PRILAGODBA POSUĐENICA

U hrvatskom su jeziku česte posuđenice iz turskog, talijanskog, mađarskog, njemačkog i danas, naravno, engleskog jezika, tako da su ti jezici – **jezici davatelji**, a hrvatski je jezik, u ovom slučaju – **jezik primatelj**. Ako do posuđivanja dođe uz pomoć posrednika (npr. riječ *kampirati* u hrvatski je jezik ušla iz njemačkoga dok je u njemački ušla iz engleskoga) tada govorimo o **jeziku posredniku**.

Kako se jezici davatelji po svojim osobinama razlikuju od jezika primatelja, riječi koje iz stranih jezika uđu u hrvatski jezik u manjoj se ili većoj mjeri trebaju prilagoditi. Morfološka struktura izvorne riječi može se u potpunosti preslikati (lat. *factor* – hrv. *faktor*), posuđenica može samo djelomično odgovarati izvornoj riječi (enlg. *television* – hrv. *televizija*) ili se, pak, izvorna riječ doslovno prevodi (njem. *Wasserfall* – hrv. *vodopad*).

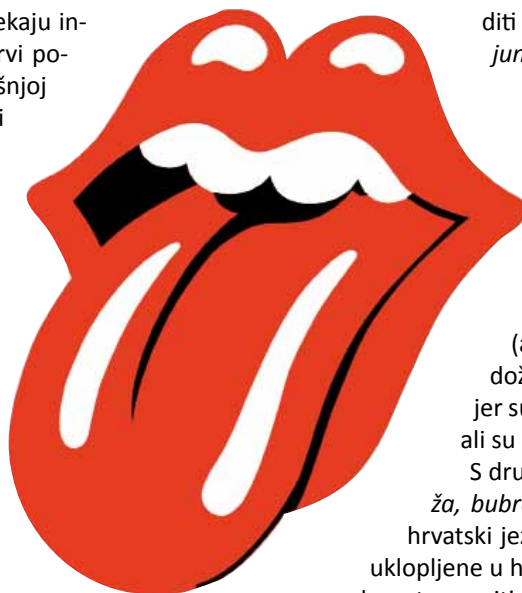
Riječi se prilagođuju sustavu hrvatskoga jezika na nekoliko razina:

- na fonološkoj – posuđenica se mora prilagoditi našem fonemskom sustavu u izgovoru i naglasku. Francuska riječ *champignōn* postaje *šampinjon*

- na grafijskoj – posuđenica mora biti u skladu s grafemima našeg jezika (hrvatska abeceda nema slovo *w* stoga npr. *western* postaje *vestern*)

- na morfološkoj (gramatičkoj) – posuđenica se mora prilago-

diti gramatičkom sustavu našeg jezika (enlg. *jungle* postaje imenica ženskog roda *džungla*) - na semantičkoj (značenjskoj) posuđenica se uklapa u sustav značenja riječi

TUĐE A NAŠE

Šou, ragu i rokoko je primjer posuđenica koje, iako su dugo u jeziku, još uvijek zbog neadekvatne prilagodbe (a možda i zbog ne tako česte uporabe) ipak doživljavamo kao strane. Zovemo ih **tuđice**, jer su se glasovno prilagodile hrvatskom jeziku, ali su i zadržale pokoju osobinu jezika davatelja.

S druge strane *lopta, bazen, šunka, tipkati, plaža, bubreg, gramatika*... sve su to riječi koje su u hrvatski jezik ušle iz drugih jezika. No, one su posve uklopljene u hrvatski jezik te ih danas više ne doživljavamo kao strane niti tražimo zamjenu za njih. Takve se posuđenice nazivaju **usvojenicama**.

Na pitanje koliko su nam posuđenice doista potrebne nema jednoznačnog odgovora. Veliki broj jezikoslovaca potiče zamjenu posuđenice domaćom riječi, no postoje slučajevi kada to nije moguće. S druge strane, razvoj u određenim područjima je tako velik da se riječi za nove pojmove jednostavno ne stignu izmisliti. Jezični je purizam opravdan u slučajevima kada domaća riječ postoji, a napose ako je i uvriježena u govoru te u takvim slučajevima uistinu nema potrebe za uporabom posuđenice.

KZM.

Канцеларија за младе Града Суботице
Szabadka Város Ifjúsági Irodája
Ured za mlade Grada Subotice

Foto knjige na Flickru

Flickr nudi mogućnost jednostavne izrade foto knjiga. Iako je usluga trenutačno dostupna samo na području SAD-a, predstavlja ulazak na novo tržište, a kako kažu iz kompanije, ovo je bila jedna od najtraženijih mogućnosti, piše portal bug.hr

Korisnici servisa knjigu mogu izraditi jednostavnim odabirom iz skupa pohranjenih fotografija. Iako se stvari obavljaju automatski, svaku fotografiju moguće je izrezati i pozicionirati po želji. Cijena knjige s tvrdim koricama do 20 stranica u SAD-u iznosi

35 dolara. Cijena svake dodatne stranice je pola dolara, a knjiga može imati maksimalno 240 stranica.

Flickr je u svibnju predstavio redizajnirane stranice s kojima je korisnicima ponudio čak 1 TB besplatnog prostora. Ovaj prostor iskoristiti se može za pohranu fotografija u visokoj rezoluciji, tako da je ponuda izrade knjiga s Flickrove strane očekivani potez.

Život u morima diljem svijeta je pod velikom prijetnjom

Globalno zatopljenje uzrokuje kiselost mora i oceana, koja raste rekordnom brzinom i prijeti morskom životu, od koraljnih grebena do ribljih fondova, upozoravaju znanstvenici, dodajući kako je u tijeku svojevrsna tiha oluja. U izvješću 540 znanstvenika iz 37 zemalja stoji kako bi oceani do 2100. godine mogli postati kiseliji za 170 posto u odnosu na razinu kiselosti prije Industrijske revolucije. Ugljični dioksid, glavni staklenički plin, u dodiru s vodom pretvara se u blažu kiselinu. Ocean i atmosfera konstantno izmjenjuju ugljični dioksid, a koncentracija ugljičnog dioksida danas je oko 30

ZAŠTO MLADI BJEŽE S FACEBOOKA?

Facebook je odrastao, tvrde znanstvenici koji istražuju ponašanje mladih na internetu. To potvrđuje i struktura korisnika, naime – mladi se stalno prebacuju na druge platforme, koje su za njih zanimljivije. Ovo gledašte je, na jednoj konferenciji koja se bavila poslovanjem te tvrtke, iznio i sam financijski direktor Facebooka David Ebersmann. No, kako u razgovoru za Deutsche Welle tvrdi Niels Brügger, pedagog specijaliziran za medije, Facebook se još uvijek ne treba pretjerano brinuti zbog toga. »Ova platforma je toliko velika, da joj za sada ne prijeti opasnost«, kaže ovaj stručnjak. Problem je, kako kaže Karsten Wenzlaff, da se speci-

jalizirane platforme mogu razvijati do određenih granica. Mladi su često aktivni na nekoliko različitih mreža – na primjer, oni koriste Instagram za fotografije, a WhatsApp za časkanje. Ipak, stručnjaci ne vjeruju da će Facebook zbog toga nestati. Ukoliko položaj te tvrtke doista bude ugrožen, Facebook će vjerojatno kupiti konkurenciju, kao što se već dogodilo s Instagramom. No, jedan od osnovnih razloga za to što mladi koriste druge platforme je to što im smeta kada su na istoj mreži u društvu sa svojim roditeljima, učiteljima i trenerima. »Oni ne vole ni izlaziti u iste kafiće kao i njihovi roditelji«, podsjeća Wenzlaff i dodaje kako je jedan od razloga i taj da je na Facebooku

teško sačuvati tajnu: »Postavke za privatnost na Facebooku su vrlo složene. Rijetki su korisnici koji točno znaju tko što smije vidjeti.« Uz to, Facebook se promijenio tijekom godina. Na primjer, na početku su korisnici mogli pratiti sve novosti koje njihovi prijatelji objavljuju, ali danas ta platforma vrši selekciju vijesti.

»Ranije je sve bilo mnogo zanimljivije«, kaže Wenzlaff, koji smatra kako je ova društvena mreža postala suviše komplicirana.

posto veća nego u predindustrijsko vrijeme.

Posljedica povećanja kiselosti morske vode je smanjenje broja mekušaca, koralja i planktona u moru kojima se hrane ribe. Milijuni ljudi upravo ovise o izlovu ribe koja je njihov glavni izvor proteina. Znanstvenici ocjenjuju kako povećanje kiselosti morskih voda ne dobiva dovoljno pozornosti koliko bi trebalo te da se kiselost jedino može ograničiti znatnijim smanjenjem emisije stakleničkih plinova iz termoelektrana, tvornica i automobila.

SeaOrbiter – vodení laboratorij

Dizajnirao ga je francuski arhitekt Jacques Rougerie, a gradnja će započeti u svibnju 2014. godine. Visina će mu biti 52 metra, težina 1000 tona, a gotovo dvije trećine će biti pod vodom, tako da će se izravno proučavati ekosustavi na velikim dubinama. Dijagram na slici pokazuje različite mogućnosti SeaOrbiter plovidla, a isto tako će dati izravan pogled i pristup oceanu na dubini do 6000 metara. Projekt košta 52,7 milijuna dolara i ima podršku

NASA-e i Europske svemirske agencije, jer su uvjeti na SeaOrbiteru slični onima u svemiru.

Napaja se pomoću solarne energije, a i pomoću elektrana na vjetar i valove. Iako je SeaOrbiter dizajniran da se kreće s ocean-skim strujama, EADS radi na razvoju biogoriva koje bi se koristilo kao sekundarni izvor energije.

Znanstvenici ubili najstarije biće na Zemlji

Najstarije biće na zemlji, školjka Ming, starija je nego što se prije mislilo. Naime, znanstvenici su školjku Ming, vrste *Arctica islandica*, izvucli s dna sjevernog Atlantika u blizini Islanda 2006. godine. Stavili su je u zamrzivač, što je uobičajena procedura, nesvjesni da bi upravo ta školjka mogla biti najstarije živo biće na zemlji. Školjka je odnesena u laboratorij na Sveučilištu Bangor, gdje je utvrđeno da je stara najmanje 400 godina. No, nova istraživanja su sad pokazala kako je školjka bila stara čak 507 godina! »Prvi put smo krivo izračunali i možda smo malo požurili tada s objavom rezultata. Ali apsolutno smo sigurni da smo sad utvrdili pravu dob«, kazao je dr. Paul Butler. Objasnio je kako se dob školjke utvrđuje brojenjem linija na njenoj ljušturi, slično kako se brojenjem godova utvrđuje starost stabla. Mogu se brojiti vanjske vidljive linije ili one u unutrašnjosti školjke, koje su vidljive na mjestu gdje se dvije polutke školjke spajaju. Prvi je tim brojio unutrašnje linije, ali je naknadnim brojenjem (jer su se linije kroz godine gotovo spojile) utvrđeno da je Ming puno starija. Dakle, školjka Ming je »rođena« 1499. godine, tek nekoliko godina nakon što je Kolumbo otkrio Ameriku, piše danas.net.hr.

Prijateljstvo psa i čovjeka traje još od ledenog doba

Znanstvenici tvrde kako su tada po prvi put drevni lovci-sakupljači pripitomili pretke pasa – vukove. Vjeruje se kako su pripitomljeni vukovi bili trenirani kao lovački psi ili da su šttili ljude od predatora, piše znanost.geek.hr.

Nalazi pobijaju dosadašnje tvrdnje kako su psi pripitomljeni prije 15.000 godina u istočnoj Aziji nakon uvođenja poljoprivrede. DNK domaćih pasa ima najviše sličnosti s onim iz fosilnih kostiju drevnih europskih vukova iz ledenog doba, dok je sličnost s vukovima i kojotima iz drugih dijelova svijeta bila vrlo mala.

Istraživači iz Finske i Njemačke tvrde kako se pripitomljavanje vjerojatno dogodilo sasvim slučaj-

no, jer su vukove zbog svježeg mesa privlačili lovački kampovi. Analizirajući posebnu vrstu DNK pronađenu u mitohondrijima, lakše je bilo pratiti podrijetlo pasa jer se mitohondrijski DNK nasljeđuje samo od majke.

Istraživanje je uključivalo 18 vrsta podataka o prehistorijskim vukovima i ostalim životinjama poput pasa, te i 77 pasa i 49 vukova iz sadašnjosti. Među pretpovijesnim ostacima su fosili dviju skupina njemačkih pasa, jedni od prije 14.700 godina nađeni u zajedničkoj grobnici pokraj Bonna, gdje su bili ostaci psa i čovjeka, i drugi ostaci fosila koji datiraju prije 12.500 godina, a nađeni su u blizini pećine kod Mechernicha.

Većina DNK modernih pasa ima sličnosti s jednom lozom koja je usko povezana s kosturom vuka pronađenog u jednoj spilji na sjeveru Švicarske. Time se dokazalo da se svi psi koji žive danas mogu povezati s četiri genetske loze podrijetlom iz Europe.

MODNA SELEKCIJA

Piše: Nevena Balažević

dovoljno hrabrosti eksperimentirati na taj način, uske kožne hlače kombinirajte s traper košuljom – ona će ublažiti »strogoću« kožnih hlača.

KARIRANI I PEPITO UZORAK

Povratak kariranog i pepito uzorka me je, najblaže rečeno, oduševio! Preferiram upadljive uzorke i jarke boje, te je razumljivo zašto su ova dva dezena moj favorit ove sezone. Izbor odjevnih komada je velik. Ovi se uzorci mogu naći na, doslovno, svim odjevnim komadima, modnim dodacima, torbama, te cipelama i čizmama. Ovisno o svojem karakteru, možete izabrati na koji način ćete nositi ove uzorke. To može biti romantična haljina a-kroja crno-bijelog pepito uzorka, ili pak strogo krojena odijela kariranog uzorka. Kako ne biste trošili velike svote novca na komade iz najnovijih kolekcija dizajnera, predlažem da zavirite u mamin ili bakin ormar. Sigurna sam da ćete naći makar jedan komad garderobe koji vam paše.

KRZNO

Krzno je nekada simboliziralo luksuz i eleganciju, a od prije nekoliko sezona krzno nije rezervirano samo za bunde i šubare. Krznene čizme, torbe, prsluci, pa čak i suknje, postali su dio svakodnevnog »outfita«. Granice su probijene, u modnom svijetu danas je sve dopušteno. Krzno se kombinira s neizbježnim starkama, dubokim čizmama sa zakovicama u rokerskom stilu... Izbor je na vama! Razlog zbog kojeg predlažem krzno ove sezone (umjetno krzno, molila bih!) jest njegova funkcionalnost. Krzno će vas ugrijati u zimskim danima, a istovremeno ćete biti u odjevnom komadu koji je (još uvijek) »in«. Ukoliko je krznena bunda ipak »too much« za vas, predlažem kombiniranje kožne jakne s krznenim prslukom.

Ova četiri modna trenda mogu se vidjeti na zagrebačkim ulicama u svako doba dana. Nije mi namjera sugerirati vam kupnju kožnih hlača koje ćete kombinirati s pepito kaputom i kapom s ušima. Ukoliko želite osvježiti svoj dosadašnji način odijevanja, dovoljno je ubaciti jedan novi detalj koji će dati poseban »štih« cjelokupnom »outfitu«. U »moru« uniformnosti i neoriginalnosti pokušajte stvoriti vlastiti stil koji će na najbolji način opisivati vašu osobnost. Nemojte se plašiti biti drugačiji. Odijevajte se sukladno raspoloženju i ne zaobravite da je stav ono što stajling čini posebnim!

Jesenski trendovi

Nakon razdoblja miholjskog ljeta nastupila je hladna kišovita jesen i donijela nove modne trendove. Kako to obično biva, svaka sezona ima svoje »must have« komade. Na zagrebačkoj špici, a vjerojatno i drugdje, ove će sezone dominirati: modni dodaci s ukrasnim ušima (ponajprije kape i šeširi), kožne hlače i suknje, krzno, te karirani uzorak i pepito uzorak.

MODNI DODACI S UKRASNIM UŠIMA

Kape s diskretnim ušima dizajnirala je modna kuća Givenchy još prije nekoliko sezona, ali tek ove sezone one doživljavaju svoju modnu slavu. U ponudi su kape i šeširi raznih modela - od decentnih do upadljivih. Moram priznati kako je prilično neobično za vidjeti kako zagrebačkim Cvjetnim trgom hoda mnoštvo cura i nekolicina frajera sa životinjskim ušima na svojim šeširima i kapama. Najčešći su primjeri lisičjih i psećih ušiju. Međutim, kape i šeširi nisu jedini modni komadi na kojima se mogu vidjeti uši. Uši su sada

»in«, te se mogu naći na maskama za mobitele, ruksacima, torbama, te rajfovima i trakama za kosu. Sigurna sam da će ova grozničava pomama za akcesoarima s ušima biti kratkotrajna, te da se neće održati do iduće sezone.

KOŽNE HLAČE I SUKNJE

Odjevni komadi od kože (prave ili umjetne) nisu novina na modnoj sceni. Nekoliko sezona unatrag trendseterice kožne hlače i suknje kombiniraju s drugim odjevnim komadima sličnih ili potpuno različitih materijala. Bitno je naglasiti kako će se koža i ove sezone zadržati visoko na ljestvici »fashion« prioriteta. Novost koja se pojavila ove sezone jesu kožne hlače opuštenog kroja. Neki modeli čak sliče donjem dijelu trenirke. Dizajneri su se vodili principom spajanja nespojivog i izgleda kako im je zamisao urodila plodom. Kožne hlače nalik trenirkama na ulicama Zagreba kombiniraju se s teniscama, ravnim čizmama, te cipelama s visokom potpeticom. Ukoliko, ipak, nemate

RADIMO NA DRUGOM ALBUMU

GLAZBENI INTERVJU: ŽANAMARI & J'ANIMALS

Žanamari Lalić, djevojka koja je široj publici poznata kao pobjednica hrvatskog »Pop idola«, danas egzistira u sasvim drugom glazbenom pravcu nego što smo naviknuli. Žanamari je pomaknula svoje granice i od nježne pop pjevačice postala prava rokerica, buntovnica na sceni. Bend J'Animals formirala je 2011. godine. »Druga vrsta« je prvi samostalni album benda, u pripremi je i drugi studijski album koji treba ugledati svjetlost dana na jesen. O promjeni glazbenog pravca, novom albumu, kao i o nastupu na novosadskom Exitu popričali smo s ovom pjevačicom.

KUŽIŠ?!: Otkud transformacija iz pop pjevačice u rokericu?

To mi leži zato što sam to ja. Na početku karijere nisam puno pitana, jer je tu postojao »Pop idol« na kojem sam pobijedila 2004. godine, gdje sam bila ugovorom vezana za tu produkciju. Međutim, godinama sam pokušavala isfurati svoja autorska djela, ali ugovor je više nalagao da budem izvođačica, a ne autorica. Vjerujem kako je publika bila možda zbunjena kada sam se pojavila s novim izgledom i stajlingom, ali rokerica sam u duši. Dočekala sam da se prvi ugovor završi i s novim sam uspjela naći izdavačku kuću da objavi album s našim autorskim materijalom. Sebi sam rekla kako ću »pržiti« takvu glazbu na sceni i eto mislim da sam uspjela u tome.

KUŽIŠ?!: Imate jedan album iza sebe »Druga vrsta«. Krčkate li nam nešto novo u glazbenoj kuhinji?

»Druga vrsta« je naš prvi album i to je autorski album gdje sam sve pjesme pisala ja, a suautori su dečki iz benda Gordan Dragić, Igor Ivanović i Dejan Orešković, koji sviraju i u Zabranjenom pušenju. U pripremi nam je novi album, također autorski. Međutim, razlika između novog i prethodnog jest naša energija koja

se akumulirala u jednu cjelinu. Mogu reći kako se na albumu vidi timski rad nas kao benda. Dečki donesu rif pa ja napravim stvar na to, s ili obratno. Možda imamo par malo mekših ozbiljnih stvari, ali imamo i ovih neozbiljnih stvari. Posljednji singl bio je »Kao da nema sutra«. Sljedeći naš singl je »Oči u oči«. Ozbiljno razmatramo da i album nosi ime te pjesme, ali trebamo napraviti još dvije ili tri stvari da podebljamo ovu našu alternativniju crtu.

KUŽIŠ?!: Svirali ste ljetos na festivalu Exit u Novom Sadu. Što je taj nastup značio za vas?

Kako smo došli tamo, i mi se nekad pitamo! Jednostavno odlučili smo se malo maknuti s prostora Hrvatske, pomaknuti granice. Mislimo da za našu glazbu ima mjesta i izvan Hrvatske. Drago nam je što smo bili dio Exitu, jednog takvog prestižnog festivala. Smatramo da je takav festival definitivno vjetar u leđa mladim bendovima. Cjelokupan dojam s te večeri je fenomenalan. Za bend i za mene to je bila noć za pamćenje.

KUŽIŠ?!: Kako gledate na scenu u Hrvatskoj i u Srbiji?

U Hrvatskoj se vrti takva komercijala i zato smatram da u Srbiji bendovi bolje prolaze, nego mi u Hrvatskoj. Imate par emisija koje se bave nekomercijalnim stvarima, kao što je Gruvanje i Jelen top 10, dok u Hrvatskoj takve glazbene emisije ne postoje. Posljednja koja je možda nešto vrijedela bio je Hit Depo. Ono što je meni bilo super, to je da je ekipa iz Gruvanja prikazala naš spot da se vidi tko to dolazi na Exit i tko je J'Animale, da nas ljudi upoznaju. Mediji su zainteresirani za različite glazbene pravce u Srbiji, dok se nažalost mediji u Hrvatskoj više okreću žutilu.

Anita Klinac

Promocija kompilacije »Sjever-sjeverozapad vol. 3«

Večeras (petak, 29. studenoga), u Subotici će biti održana promocija kompilacije subotičkih autorskih bendova »Sjever-sjeverozapad vol. 3« u izdanju Fondacije »Danilo Kiš«. Promocija se održava u Omladinskom klubu

»Skladište« s početkom u 22 sata, a na promociji će nastupiti bendovi: Sevdah Youth, SenkiHáza, Ljudske potrebe, Secret Man, YusYus i Omladinac 11. Osim navedenih na kompilaciji se nalaze i pjesme sljedećih bendova i autora: Nebo je crveno, Nafta, Eraiz, Pionir 10, Carry, Wooden Ambulance, All the Arms We Need, Neuroleptic Trio, Fluat i HalloAgain. Određena tiraža CD-a bit će podijeljena nazočnoj publici.

Splitski reperi Dječaci u Novom Sadu

Splitski reperi Dječaci održat će sutra (subota, 30. studenoga) prvi samostalni koncert u Novom Sadu u SKCNS Fabrici, gdje će promovirati i aktualni album »Istina«, a publika će imati prilike čuti numere s albuma prvijenca »Drama«.

Trojica Dječaka - Vojko Vrućina, Ivo Sivo i Zondo - poznati su po pjesmama u kojima sa šarmanтном lakoćom i ori-

ginalnom prirodnošću, vrlo jasno i otvoreno, povremeno duhovito, progovaraju o stvarnosti, a pri tome ne gube urođenu pozitivnu notu, pa i najteže situacije opisuju sa šarmanтnom lakoćom i originalnom prirodnošću. U malo vremena postali su veliko ime na regionalnoj sceni koje podupiru i publika i kritika.

Ulaznice za koncert možete nabaviti u Novosadskom bilet servisu na Trgu slobode i ostalim prodajnim mestima Eventima. Cijena ulaznica u pretprodaji iznose 590 dinara, a na dan koncerta 790 dinara.

Elemental u Novom Sadu

Usubotu 7. prosinca zagrebački hip-hop/jazz/soul/reggae bend Elemental, u okviru regionalne turneje povodom 15 godina rada, održat će koncert i u Novom Sadu u Klubu The Quarter. Ulaznice su u pretprodaji po cijeni od 600 dinara na Gigs Tix prodajnim mjestima. Na dan koncerta cijena ulaznice iznositi će 800 dinara. Organizatori koncerta su Balkan Music Box i Udruženje Što hoćeš.

Jinx u Novom Sadu

Šarmanтни retro pop bend iz Zagreba Jinx nastupit će u subotu 7. prosinca

u Novom Sadu u Amstel pivovari. Za sve posjetitelje bit će organiziran besplatan prijevoz do Amstel pivovare, a više informacija o terminima i mjestu polazaka bit će objavljeno u tjednu pred koncert. Prodajna mjesta ulaznica su: GIGS TIX Pariski magazin (Kralja Aleksandra 12), Knjižara »Bulevar Books« (Bulevar oslobođenja 60) i Cafe Machiatto (TC Merkator) Online: www.gigtix.com

Morcheeba u Zagrebu

Poznati britanski pop sastav Morcheeba nastupit će u Velikom pogonu Tvornice kulture u nedjelju, 8. prosinca. Nastup ovih miljenika domaće publike predstavlja prvo veliko strano gostovanje najavljeno za kraj godine.

U Zagreb Morcheeba dolazi u sklopu turneje kojom će promovirati novi studijski album »Head Up High«, njihov sedmi po redu. Najavni single s albuma »Gimme Your Love« već polako zauzima najviše pozicije na radijskim top listama i bez sumnje publika će ga do zagrebačkog koncerta već dobro znati, kao i ostale hitove iz gotovo 18 godina duge karijere.

Ulaznice potražite na prodajnim mjestima i u sustavima Eventima i Entria.

**BESPLATNE
GRADSKÉ
NOVINE
ZA
UČENIKE**

www.novine5plus.com

5+

preporuka

GLAZBA: Lady Gaga — »Artpop«

Glavna tema trećeg po redu albuma Lady Gage »Artpop« upravo je umjetnost u pop glazbi, kao što naslov i kaže. Na prvi pogled, takav naslov značio bi vrlo dosadan i usporen album, ali naprotiv! (Naime, trebali bismo znati barem toliko da od Gage uvijek očekujemo neočekivano.) Album skače sa žanra na žanr, prelazeći od EDM-a, preko klasičnog popa do rocka, RnB-a ili repa. Ostale teme na albumu su one koje je Gaga i ranije dotaknula, ali ova- ga puta, ili se barem tako čini, puno iskrenije i otvorenije – ljubav, slava, seks, usamljenost. »Artpop« predstavlja moguće najznačajniji umjetnički manifest pop kulture današnjice; Gaga poručuje kako umjetnost nije nešto što isključuje druga područja i da ne vjeruje da pop glazba i umjetnost moraju biti dvije odvojene komponente (»We could belong together, Artpop«). Iako se čini kao da Gaga izlaže sebe poput nekakvog nedodirljivog božanstva, njena glazba obiluje čovječnošću osobe koja se ne plaši biti i ranjiva i apsurdna u isto vrijeme. Njeni nepristanci na kompromis i strastvena posvećenost životu u trajnoj fazi imperi- jalizma su doista inspirativni, pogotovo što se sve više udaljava od potrebe za komercijalnim vrednovanjem njenog stvaralaštva. Gaga stvara svoju realnost u kojoj je ona uvijek mega zvijezda. Od numera izdvajamo: Gypsy, MANiCURE, G.U.Y. i Sexxx Dreams.

I. Kovač

FILM: Tajne petog staleža

»**T**ajne petog staleža« (The Fifth Estate) film je Billa Condon s Benedictom Cumberbatchom i Danielom Bruhlom u glavnim ulogama. Radnja je zasnovana na stvarnim događajima i biografskim podacima iz života Julliana Assangea. Priča prati Julliana Assangea, osnivača WikiLeaks i njegova partnera i glasnogovornika WikiLeaks Daniela Domscheit-Berga i njihovu borbu za otkrivanjem istine javno- sti. Sintagma peti stalež predstavlja bloggere i pripadnike alternativ- nog novinarstva. U filmu je prikazana borba za otkrivanjem prijevara i korupcije u svijetu moćnika, te rast moći samog WikiLeaksa. Dvoumila sam se hoću li pogledati ovaj film. Naime, tematika je usmjerena izrav- no protiv politike koju vode Sjedinjene Američke Države, a produkcija filma je – američka. Kako sam i očekivala, Assange je prikazan kao mentalno rastrojeni negativac, pri čemu odgovornost Sjedinjenih Američkih Država povodom objavljivanja tajnih diplomatskih prepiski pada u vodu. Ipak, vrijedi pogledati film zbog vrhunske glume i Benedicta Cumberbatcha.

N. Balažević

KNJIGA: Kult amatera

Ovaj vam put nipošto neću govoriti o nekom bestselleru. Niti ću vam predstaviti djelo koje je promijenilo književni pravac nekog razdoblja. »Kult amatera« je kritika društva današnjice. Kritika čovjeka koji se hrani digitalnom narcisoidnošću. Upozorenje javnosti na opasnost i štet- nost samoreklamiranja, koje svakodnevno radimo putem društvenih mreža. Autor knjige Andrew Keen proglašen je »antikristom Silicijske doline«. Do koje se mjere internet kontrolira - nitko ne zna, ali isto tako se ne zna do koje se mjere on ne kontrolira. Ubrzani razvoj Web 2.0. aplikacija dovodi do ogromnih promjena u socijalnoj interakciji, a Keen želi djelovati protiv tih promjena. Tko je pozitivac na internetu? Je li internet samo novi korporacijski raj? Postoje li uopće pozitivci? Socijalizacija je u ljudskoj prirodi, ali do koje mjere čovjek može biti socijalan? Zanimljivo, kritično, britko i veoma čitljivo štivo. Preporučujem svakom tko se služi društvenim mrežama, jer nikada nije loše preispitati se.

I. Rudić

FAMOUS "E. & H.T. ANTHONY & CO.", 1880 NEW YORK
ITY, NEXT DOOR TO J.M. SINGER SEWING MACHINE MFG.
AND JUST DOWN THE STREET FROM FAMOUS P.T. BARNUM.

*The Ruyon
a Fair
Success*

Viktor Juriga - »Fabrika br 7«